

**ЩОРІЧНИЙ ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ КОНКУРС
«КРААЧИЙ ДЕРЖАВНИЙ СЛУЖБОВЕЦЬ»**

**ТВОРЧА РОБОТА УЧАСНИКА ТРЕТЬОГО ТУРУ
ЩОРІЧНОГО ВСЕУКРАЇНСЬКОГО КОНКУРСУ
«КРААЧИЙ ДЕРЖАВНИЙ СЛУЖБОВЕЦЬ»
НА ТЕМУ:**

«Особливості пенсійної реформи: стан, проблеми, перспективи.
Запровадження накопичувального рівня пенсійної системи. Новації пенсійного
законодавства»

Руснак Валерія Ігорівна
Фінансове управління Деснянської районної
в місті Києві державної адміністрації
головний спеціаліст відділу економічного
аналізу, фінансів виробничої сфери і
енергоносіїв

10.08.2018

Валерія

2018 рік

ЗМІСТ

ВСТУП.....	2
РОЗДІЛ 1. ПЕНСІЙНА РЕФОРМА В УКРАЇНІ.....	3
1.1. Сучасний стан і проблеми пенсійної системи України.....	3
1.2. Новації пенсійного законодавства.....	6
1.3. Запровадження накопичувального рівня пенсійної системи	7
РОЗДІЛ 2. ПЕРСПЕКТИВИ ПЕНСІЙНОЇ РЕФОРМИ.....	10
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УКРАЇНИ.....	11
ВИСНОВКИ.....	13
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	
ДОДАТКИ	

ВСТУП

Питання проведення пенсійної реформи в Україні турбує кожного українця. Всі ті, хто вже отримує пенсійні виплати, чекають і потайки рахують, на скільки зросла їх пенсія після «осучаснення» та прогнозують, на скільки вона ще зросте після проведення щорічної індексації. Ті, кому залишилось 10-15 років до виходу на пенсію, рахують: чи вистачить їм страхового стажу, щоб вийти на заслужений відпочинок в 60 років, чи потрібно буде докуповувати страховий стаж або продовжувати працювати далі. Молодь, якій до пенсії ще далеко, все частіше замислюється над тим, чи варто вже зараз починати накопичувати гроші на старість і як краще це зробити. Виникають сумніви: чи не з'єсть заощадження інфляція, чи можна довірити свої кошти державі або краще недержавним пенсійним фондам, чи варто працювати офіційно і сплачувати внески до Пенсійного фонду, щоб утримувати нинішніх пенсіонерів і хто через 30-40 років буде утримувати їх.

Проведення пенсійної реформи є одним із пріоритетів Уряду і має докорінно реформувати існуючу пенсійну систему, адже пенсійні проблеми суттєво впливають на суспільні настрої та економіку.

Питання реформування та розвитку пенсійної системи є актуальним і завжди привертає до себе увагу багатьох вітчизняних вчених та економістів, серед них слід виділити: О.В. Бушинську, І.Ф. Гнибіденко, Б. Надточій, Т.А. Кирьязову та ін.

Метою роботи є: дослідження практичних аспектів стану функціонування системи пенсійного забезпечення в Україні, проблем, що існують, вивчення міжнародного досвіду проведення пенсійних реформ та визначення напрямів вдосконалення системи пенсійного забезпечення в Україні.

Отже, пропоную розібратись, що українці мають очікувати від проведення пенсійної реформи, а також, що ще потрібно зробити для того, щоб пенсіонерам в Україні жилося краще.

РОЗДІЛ 1. ПЕНСІЙНА РЕФОРМА В УКРАЇНІ

1.1. Сучасний стан і проблеми пенсійної системи України

«Пенсійна реформа закладає першу цегlinу в побудову трирівневої моделі пенсійного забезпечення в Україні»-
Андрій Рева, міністр соціальної політики України

Система пенсійного забезпечення в Україні складається з трьох рівнів. На сьогоднішній день в Україні діє *солідарна пенсійна система* ("перший рівень"), коли покоління працюючих утримує покоління пенсіонерів. Оскільки, далеко не всі працюючі громадяни сплачують пенсійні внески утворився значний дефіцит Пенсійного фонду. У 2018 році його розмір становить майже 140 млрд грн.

Накопичувальна система ("другий рівень") передбачає обов'язкові пенсійні внески, що накопичуються на індивідуальних рахунках працівників та інвестуються з метою примноження. В Україні вона повинна запрацювати з 1 січня 2019 року і стати джерелом додаткових виплат пенсіонерам.

Система недержавного пенсійного забезпечення ("третій рівень") вже працює і є добровільною. 840,8 тис. українців довірили свої кошти недержавним пенсійним фондам (на сьогодні їх діє 64).

За даними The US News і бізнес- школи Wharton і BAV Group у рейтингу "Найкращі країни для комфортної пенсії" у 2017 році Україна опинилася на 72-му місці з 80 країн. Сусідами України в рейтингу є Ангола (71 місце) й Алжир (73 місце) [10]. Виникає запитання: чому так сталося?

На обліку в Пенсійному фонду України станом на 1 січня 2018 року перебувало 11 711,3 тис. пенсіонерів. Із них 8 млн (68%) до початку реформи отримували лише мінімальну пенсію, якої не вистачало на задоволення навіть нагальних потреб [6].

Українці отримують одну з найнижчих пенсій в Європі. Мінімальний розмір пенсії з 01.07.2018 року становить 1435 грн (або приблизно 55 доларів). За стандартами ООН, якщо людина витрачає на проживання та харчування на місяць менше 150 доларів, вона живе за порогом бідності. За даними

Пенсійного фонду, мінімальну пенсію отримують близько 300 тисяч пенсіонерів з 11,7 млн, або 2,6% (див. Додаток 1). Цієї суми нікак не вистачить на оплату мінімального набору товарів і послуг ("споживчого кошика").

Середній розмір пенсії у травні 2018 року становив 2 517,82 грн [14]. Проаналізувавши основні показники пенсійного забезпечення населення України за період 2013-01.07.2018 р.(див. Додаток 2), важко говорити про суттєве покращення матеріального становища пенсіонерів, якщо мінімальна пенсія становить лише 38,5% від розміру мінімальної заробітної плати. Якщо взяти показники середньої заробітної плати по Україні в травні 2018 року (8725 грн), то середня пенсія взагалі становить 28,9%. Для порівняння, середня пенсія в європейських країнах становить 65%-70% від зарплати.

Головними проблемами малих пенсій в Україні є: малі заробітні плати, великий тіньовий сектор економіки і демографічна криза. За даними Державної служби статистики в І кварталі 2018 року кількість осіб, що працюють в Україні становила 16,0 млн осіб. Із них майже 4 млн працюють у тіньовому секторі. Тобто, фактично 12 млн легально працюючих українців утримують 11,7 млн пенсіонерів. Внаслідок неформальної зайнятості втрати Пенсійного фонду за рік складають понад 30 млрд гривень [5]. Солідарна система, в умовах нинішньої демографічної структури населення, не зможе забезпечити достойні пенсії нинішньому і, що важливо, наступним поколінням українців. Середній вік населення України збільшився за останні 70 років з 38,5 до 41,1 років [13]. Відповідно, питома вага людей пенсійного віку зросла до 22% (за міжнародними стандартами, населення вважається старим, якщо ця частина перевищує 12%).

За даними Інституту демографії та соціальних досліджень ім. М.В. Птухи, віково-статева піраміда населення України в 2050 році суттєво зміниться (див. Додаток 3). Кількість пенсіонерів зросте, а навантаження щодо їхнього забезпечення ляже на молоде покоління, яке у своїй більшості зараз виїжджає на заробітки за кордон та змінює постійне місце проживання. Незабаром може

виникнути ситуація, коли один працюючий буде утримувати 2 і більше пенсіонерів і виникне колапс солідарної пенсійної системи.

Пенсійна система сьогодні перебуває у катастрофічному стані. Одними з головних причин, що поглиблювали дефіцит Пенсійного фонду були так звані «невластиві видатки», які не забезпечені надходженнями страхових внесків: доплати до прожиткового мінімуму, пенсії за вислугу років та на пільгових умовах, видатки на виплату цільової грошової допомоги на прожиття та інш.

Загальна заборгованість із платежів до Пенсійного фонду станом на 1 січня 2018 року становила 21,0 млрд грн.

Як сказав міністр соціальної політики України Андрій Рева: «Основна проблема Пенсійного фонду України - велика фінансова прірва, що її необхідно закривати, аби можна було вже в недалекому майбутньому всім потребуючим сплачувати хоча б мінімальні пенсії». І ця прірва поглинає значну частину коштів державного бюджету.

На фінансове забезпечення виплати пенсій, надбавок і підвищень до пенсій, призначених за пенсійними програмами, та дефіциту коштів Пенсійного фонду України із загального фонду державного бюджету в 2018 році планується виділити 139 млрд 313 млн грн (див. Додаток 4). За останні роки дефіцит Пенсійного фонду значно збільшився, це пов'язано з діями Уряду щодо зменшення обсягів тіньової економіки.

Отже, на сьогоднішній день, головним завданням є проведення пенсійної реформи, що спрямована на забезпечення бездефіцитності Пенсійного фонду у найближчому майбутньому шляхом збільшення кількості платників внесків до Пенсійного фонду через встановлення вимог до тривалості страхового стажу та мінімального розміру страхового внеску.

Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підвищення пенсій» від 3 жовтня 2017 року № 2148-VIII, і дав старт пенсійній реформі.

1.2. Новації пенсійного законодавства

«Наша пенсійна реформа – це ноу-хау, придумане в Україні» -
Андрій Рева, міністр соціальної політики України

І так, в чому ж полягає це ноу-хау?

По - перше, це стосується збільшення страхового стажу.

Відтепер, час виходу на пенсію прив'язаний до страхового стажу. З 1 січня 2018 року для виходу на пенсію в 60 років потрібно буде 25 років страхового стажу. У 63 роки можна буде вийти на пенсію маючи стаж від 15 до 25 років. Починаючи з 1 січня 2019 року особам, які мають страховий стаж 15 років, пенсії за віком призначатимуться в 65 років (див. Додаток 5). Люди, які на момент призначення пенсій не матимуть необхідного стажу, зможуть його докупити.

Для чого це зроблено? Для того, щоб зменшити кількість претендентів на отримання пенсій у найближчому майбутньому. З одного боку, це дасть поштовх до детінізації економіки та підвищить справедливість солідарної системи. З другого боку, це все-таки підвищить вік для виходу на пенсію.

По-друге, змінюється сама формула для призначення пенсії:

Пенсія = Сз * ІКЗ * Кс, де Сз - розмір середньої заробітної плати в Україні за 3 роки перед зверненням за призначенням пенсії, ІКЗ - індивідуальний коефіцієнт заробітної плати (співвідношення розміру отримуваної зарплати до середньої зарплати, з якої сплачувалися внески, а Кс - коефіцієнт страхового стажу, що становить 1.

По-третє, мінімальний розмір пенсії за віком встановлюється на рівні прожиткового мінімуму для непрацездатних громадян за наявного страхового стажу у чоловіків - 35 років, у жінок - 30 років. Максимальний розмір пенсії з 1 січня 2018 року не може перевищувати десяти прожиткових мінімумів.

По-четверте, проведення осучаснення пенсій, що передбачає перерахунок відповідно до зростання середньої заробітної плати з якої сплачуються внески (3764,40 грн у 2017 році). З 1 жовтня 2017 року осучаснено раніше призначені пенсії 10,2 млн пенсіонерів (див. Додаток 6).

По-п'яте, проведення щорічної індексації пенсій для захисту від інфляції починаючи з 2021 року. Будуть враховані фінансові можливості солідарної системи, але не менш ніж на 50% зростання споживчих цін за попередній рік та на 50% росту середньомісячних зарплат за три роки.

По-шосте, підприємства замість відшкодування пенсій сплачуватимуть підвищений ЄСВ за своїх працівників, зайнятих на шкідливих виробництвах. За осіб, які виконують роботи зі шкідливими та небезпечними умовами праці роботодавець сплачуває 37% ЄСВ (Список 1); 29% ЄСВ (Список 2). Це підвищення допоможе запобігти подальшому накопиченню боргів підприємств перед Пенсійним фондом і стимулюватиме роботодавців покращувати умови праці для своїх працівників, щоб сплачувати менше ЄСВ.

По-сьоме, скасовуються спецпенсії (держслужбовцям, науковцям, депутатам, вчителям тощо), що мали право досркового виходу на пенсію і пенсія яких становила 60%-80% від заробітної плати за виключенням військовослужбовців.

По-восьме, скасовується 15% оподаткування пенсій працюючим пенсіонерам.

1.3. Запровадження накопичувального рівня пенсійної системи

«Нажити багато грошей – хоробрість; зберегти їх – мудрість, а вміло витрачати – мистецтво»-

Бертольд Авербах

Від 1 січня 2018 року майже всі заплановані зміни пенсійного законодавства запрацювали. Невизначенім залишається питання запровадження другого рівня системи накопичення, адже для його старту в 2019 році уряд до 1 липня 2018 року так і не сформував усі відповідальні за його функціонування органи, а також не було забезпеченено розроблення нормативно-правової бази.

На сьогоднішній день пропонується 2 абсолютно різні моделі накопичувального рівня.

На розгляді Верховної Ради знаходиться «Проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо запровадження накопичувальної системи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування» від 10.07.2017 №6677, що має на меті встановити децентралізовану накопичувальну систему в якій адмініструванням внесків займатимуться обрані учасниками недержавні пенсійні фонди. Згідно проекту працюючі, у віці до 35 років, мають відкладати на спеціальний пенсійний рахунок від 2% до 7% своєї заробітної плати. Для зменшення податкового навантаження пропонується зменшити розмір податку на доходи фізичних осіб до 15% та скасувати військовий збір (див. Додаток 7).

В кінці червня на засіданні Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку (НКЦПФР) був схвалений проект Закону України «Про загальнообов'язкове накопичувальне пенсійне забезпечення».

Запропонована комісією модель - централізована і передбачає існування одного адміністратора пенсійних активів - Накопичувального фонду. Відрахування передбачаються у розмірі 2% від заробітної плати працівника і щорічно збільшуються на величину, що дорівнює 10 відсоткам темпу приросту середньомісячної заробітної плати (доходу) в Україні доти, доки його розмір не досягне 15% (див. Додаток 8). Алгоритм дій працюючого українця, згідно концепції НКЦПФР, що бажає вкласти кошти в накопичувальну систему, наведено в Додатку 9.

Додатковий збір з доходів громадян у розмірі від 2 до 15% знизить купівельну спроможність громадян і, відповідно, економічне зростання. Щоправда, в проекті №6677 передбачається зниження ставки податку ПДФО та скасування військового збору, але це питання потребує додаткового опрацювання. Також, у цих проектах передбачається можливість здійснення вкладень в облігації внутрішньої державної позики (ОВДП), в інструменти грошового ринку та інш. Але на сьогоднішній день відсутній розвинений фінансовий ринок.

Поки що єдина модель не прийнята. Але до накопичувальної системи вже виникає багато запитань. А чи дозволить заробітна плата робити ще й пенсійні заощадження? Чи можуть люди довіряти свої кошти державі, накопичувальному фонду, компаніям з управління активами, банкам?

На українському ринку найбільш надійним фінансовим інструментом для вкладення пенсійних активів є облігації внутрішньої державної позики (ОВДП), їх погашення гарантовано бюджетом. Розміщувати гроші на банківських депозитах ризиково. На сьогоднішній день, за даними Національного банку України діють 82 банки. В 2014 році їх кількість становила 180. Тобто за 4 роки їх кількість скоротилася більш ніж у 2 рази. Ніхто не гарантує, що буде з банківською системою через 20-30 років і чи будуть пенсійні активи збережені.

Більшість українців живе за принципом: «Найбезпечніший спосіб подвоїти свої гроші – це скласти їх вдвоє і покласти у власну кишеню» - К. Хаббард.

Аналіз зарубіжного досвіду запровадження накопичувальної системи дозволяє зробити висновки, що моделі в різних країнах відрізняються відсотком відрахувань до накопичувальної системи, суб'єктами відрахувань та інструментами інвестування. Наприклад, в Норвегії відрахування до накопичувальної системи становлять від 2 до 7 % в залежності від розміру заробітної плати (див. Додаток 10). В Естонії відрахування становлять 2% із заробітної плати працівника і 4% сплачує держава за рахунок соціального податку (див. Додаток 11). Кошти інвестуються, як правило, в державні цінні папери, досить надійні, але з невисоким рівнем доходності. При добровільному накопиченні пенсійні кошти інвестуються цінні папери, банківські вклади, в інвестиційні фонди, придбання нерухомості і дорогоцінних металів тощо. У країнах Балтії, Східної Європи накопичувальна система не виправдала сподівань. Адже поки немає розвинутої економіки, ВВП на душу населення становить менше, ніж 25 тисяч доларів, діє кризова солідарна система, говорити про запуск накопичувального рівня завчасно.

РОЗДІЛ 2. ПЕРСПЕКТИВИ ПЕНСІЙНОЇ РЕФОРМИ

Головними перспективами реформи є: збільшення платників внесків до Пенсійного фонду з метою мінімізації його дефіцитності, а також скорочення видатків шляхом зменшення отримувачів спецпенсій. У зв'язку з заходами проведеними урядом з метою детінізації заробітної плати та легалізації зайнятості в 2017 році.

З 1 січня 2017 року набули чинності зміни, внесені Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України» від 06.12.2016 р. № 1774-VIII, які посилили відповідальність посадових осіб органів державної влади та органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій за порушення законодавства про працю. Загальна кількість застрахованих осіб протягом 2017 року зросла на 180,3 тис. осіб [5]. Внаслідок проведення заходів з легалізації заробітної плати у 2017 році додатково отримано до Пенсійного фонду 120,2 млн грн ЄСВ . Із 1 січня 2018 року в Україні зросли розміри штрафів за порушення трудових прав працівників. Штраф за допуск одного працівника до роботи без трудового договору (наказу) може тепер становити 128 690 грн. Отже, чисельність неплатників ЄСВ має значно зменшитись.

Внаслідок передачі невластивих видатків на держбюджет у 2018 році планується зекономити 36,5 млрд грн.

Внаслідок зміни механізму фінансування пільгових пенсій, підприємства замість відшкодування пенсій сплачуватимуть підвищений ЄСВ за своїх працівників, зайнятих на шкідливих виробництвах-37% за працівників із Списку 1 і 29% із Списку 2. Це сприятиме поступовому зменшенню боргів підприємств перед Пенсійним фондом та запобігатиме їх утворенню у майбутньому. Станом на 1 січня 2018 року найбільшу частину заборгованості із платежів до Пенсійного фонду складають саме пільгові пенсії 10,7 млрд грн[5].

Пенсійна реформа негативно позначиться на тих, хто отримував заробітну плату в конвертах. Адже підставою для нарахування пенсій є

страховий стаж (за який щомісяця сплачені страхові внески в сумі не меншій, ніж мінімальний страховий внесок). Урядом передбачено можливість докупити страховий стаж. В 2018 році за 1 рік страхового стажу доведеться віддати 19,7 тис. грн.

Якщо «докупити» страховий стаж не вийде, така особа буде отримувати державну соціальну допомогу, за умови наявності не менше 15 років страхового стажу, розмір якої регламентує п. 14 Порядку призначення тимчасової державної соціальної допомоги непрацюючій особі, яка досягла загального пенсійного віку, але не набула права на пенсійну виплату, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2017 р. № 1098, згідно якої розмір тимчасової допомоги визначається як різниця між прожитковим мінімумом для осіб, які втратили працевздатність, і середньомісячним сукупним доходом сім'ї в розрахунку на одну особу за попередні шість місяців, але не може перевищувати 100 відсотків прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працевздатність. Тому цілком можливо є ситуація, коли багато людей опиняться за межею бідності через те, що не матимуть достатнього страхового стажу і не зможуть його докупити.

Реформа на невеличкий час полегшить навантаження на Пенсійний фонд в солідарній системі, але все більше віддалятиме від якщо не запровадження, то розвитку накопичувальної пенсійної системи.

РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В УКРАЇНИ

«Ваше благополуччя залежить від ваших
власних рішень» – Джон Д. Рокфеллер

По-перше, впровадження трирівневої системи пенсійного забезпечення потребує ефективних змін. Зміна пенсійної формули в солідарній системі і, як наслідок, зменшення оцінки одного року страхового стажу з 1,35 до 1% зменшить розмір виплати для майбутніх пенсіонерів. Показник середньої заробітної плати в Україні зростає повільними темпами. Велика кількість

українців отримує мінімальну заробітну плату, тому для справедливого розміру призначення пенсії необхідно повернути коефіцієнт оцінки одного року страхового стажу до 1,35.

По- друге, впровадження накопичувальної системи - необхідний крок. Але рішення щодо її впровадження з 2019 року – кваліве. Для початку необхідно забезпечити розвиток ефективного та конкурентного фінансового ринку, побудувати прозорий механізм перерахувань і накопичень. Обов'язковим є створення наглядової ради за діяльністю накопичувального фонду до складу якої буде входити представник громадськості.

По-третє, враховуючи негативні настрої населення у зв'язку з малими заробітними платами, підняттям тарифів і т. д., запровадження обов'язкової накопичувальної системи може викликати масове невдоволення. Додаткові внески вважатимуться додатковим навантаженням на гаманець. Доцільним буде передбачити відрахування до накопичувальної системи у розмірі від 2 до 7 % в залежності від розміру заробітної плати.

По-четверте, необхідно забезпечити подальше збільшення надходжень зі сплати ЄСВ до Пенсійного фонду. Саме тому, потрібно скасувати максимальну базу нарахування ЄСВ (у 2018 році - 55 845 грн). ЄСВ має сплачуватись з усієї суми нарахованої заробітної плати.

Також необхідно дозволити державним службовцям займатися іншою оплачуваною роботою (крім підприємницької діяльності та враховуючи вимоги абзацу 2 ч.1 ст. 25 Закону України «Про запобігання корупції»). Це не корупційні діяння, а шанс підняти рівень матеріального благополуччя держслужбовців і збільшити надходження ЄСВ.

По-пяте, ст.51 Конституції наголошує: «Батьки зобов'язані утримувати дітей до їх повноліття. Повнолітні діти зобов'язані піклуватися про своїх непрацездатних батьків». Але норми даної статі дотримуються лише шляхом призначення аліментів через суд. Саме тому, необхідним є запровадження системи добровільного накопичення коштів, що сплачуються молоддю та дорослим населенням для утримання власних батьків.

ВИСНОВКИ

Не один рік триває спроба провести пенсійну реформу. Попри позитивні зрушеннЯ: осучаснення пенсій, скасування 15% обмеження виплати пенсій працюючим пенсіонерам, відміни зменшення розміру пенсій жінкам, що вийшли на пенсію після досягнення 55 років, проведення реформи ускладнює складна демографічна ситуація, високий рівень тінізації економіки. Солідарна система не в змозі забезпечити гідний рівень сьогоднішнім пенсіонерам.

Найважливішим завданнями на сьогоднішній день є: подолання дефіциту Пенсійного фонду, осучаснення солідарної системи, запровадження накопичувальної системи, яка має врятувати існуючу пенсійну систему і допоможе підтягнути сукупний розмір пенсійного забезпечення до прописаних законом 40% заробітку та стимулювання третього рівня - недержавного добровільного пенсійного забезпечення.

Рушійною силою розвитку пенсійної системи та подолання дефіциту Пенсійного фонду України є розвиток економіки. Потрібно, щоб якомога більше людей працювали, отримували гідну заробітну плату і сплачували ЄСВ, щоб змінити співвідношення працюючих і непрацюючих.

Для цього необхідно створити нові робочі місця, інвестувати кошти у розвиток підприємств, виробництво продукції з високою часткою доданої вартості (машини, транспортне обладнання, продукти хімічної галузі).

Якщо людина хоче забезпечити своє майбутнє потрібно не сподіватись виключно на державу, а вже зараз:

1. Працювати тільки з офіційним оформленням та вести контроль роботодавця в частині перерахування коштів до Пенсійного фонду за допомогою порталу електронних послуг ПФУ. І як сказав міністр соціальної політики Андрій Рева: «Пенсія — це виплата, зароблена особистою працею».
2. Починати думати чи відкладати гроші в “скарбничку” чи давати їм “працювати на себе” і робити відрахування до недержавного пенсійного фонду, щоб збільшити майбутню пенсію.

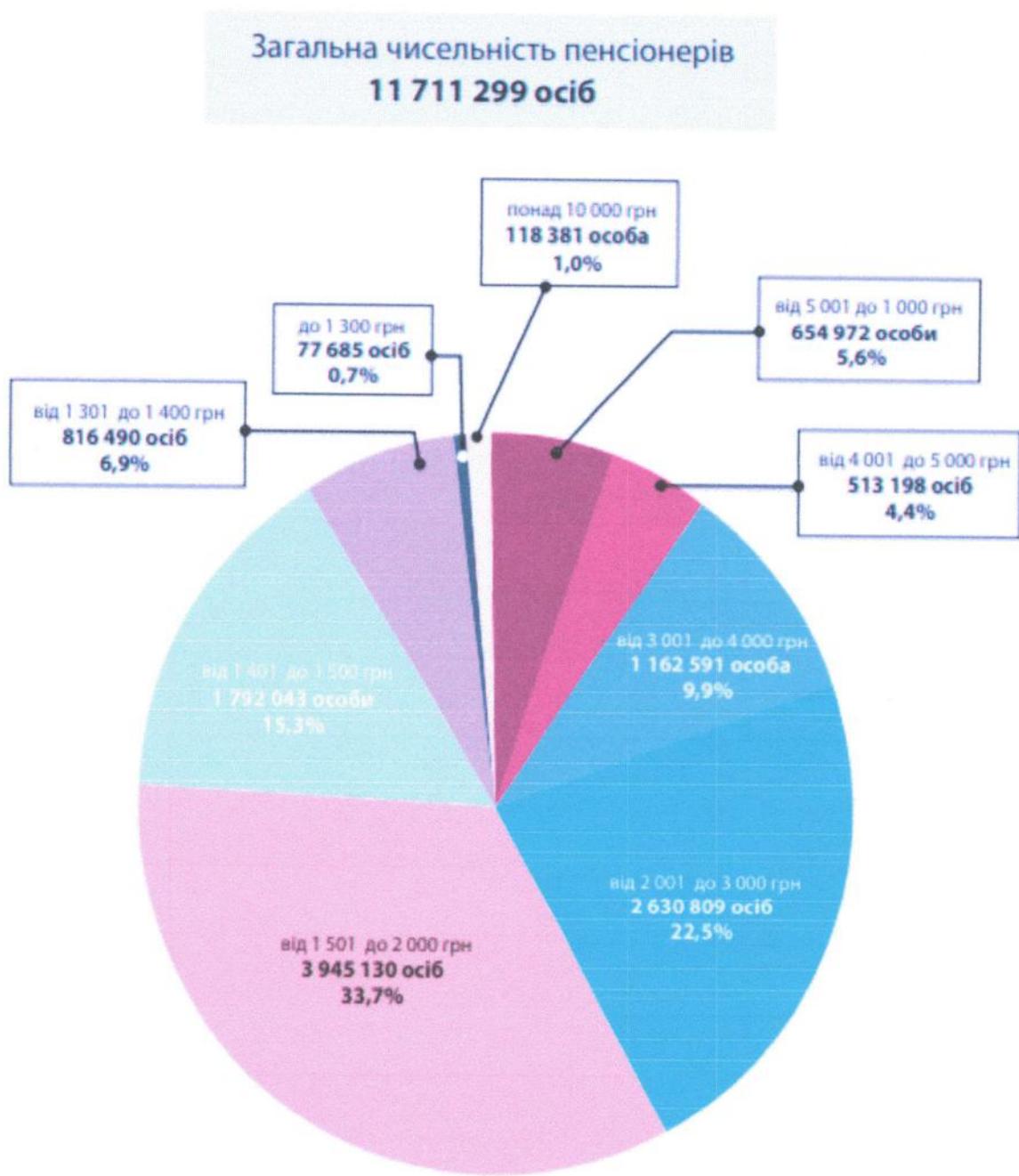
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Закон України «Про пенсійне забезпечення» від 05.11.1991 № 1788-XII(зі змінами та доповненнями).
2. Закон України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» від 09.07.2003 № 1058-IV(зі змінами та доповненнями).
3. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підвищення пенсій» від 03.10. 2017 року № 2148-VIII.
4. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку призначення тимчасової державної соціальної допомоги непрацюючій особі, яка досягла загального пенсійного віку, але не набула права на пенсійну виплату» від 27 грудня 2017 р. № 1098.
5. Звіт Пенсійного фонду за 2017 рік [Електронний ресурс].-Режим доступу: http://www.pfu.gov.ua/content/uploads/2018/04/block_03-149_budget-2017.pdf
6. Урядовий портал. Пенсійна реформа [Електронний ресурс].-Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/ua/diyalnist/reformi/pensiyna-reforma>
7. Комплексний демографічний прогноз України на період до 2050 р. (колектив авторів)/ за ред. чл.-кор. НАНУ, д.е.н., проф. Е.М. Лібанової. – К.: Український центр соціальних реформ, 2006. – 138 с.
8. Державна служба статистики [Електронний ресурс].-Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
9. GRI (2017). Global retirement index [Електронний ресурс].-Режим доступу: <https://www.im.natixis.com/us/resources/2017-global-retirement-index>
10. Рейтинг «Найкращі країни для комфортої пенсії» [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://www.usnews.com/news/best-countries/comfortable-retirement-full-list>
11. Кількість банків в Україні [Електронний ресурс].-Режим доступу: <https://index.mfin.com.ua/banks/stat/count/>
12. Українська біржа [Електронний ресурс]. -Режим доступу: <http://www.ux.ua/ua/>

13. Банк даних Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://database.ukrcensus.gov.ua/MULT/Dialog/statfile_c_files/stat_vik.html
14. Прес-реліз про огляд основних підсумків роботи Пенсійного фонду України за січень-травень 2018 року [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.pfu.gov.ua/35604-pres-reliz-pro-oglyad-osnovnyh-pidsumkiv-roboty-pensiynogo-fondu-ukrayiny-za-sichen-traven-2018-roku/>

ДОДАТОК 1

Питома вага пенсіонерів за розмірами призначених місячних пенсій у загальній їх чисельності на 01.01.2018

Джерело: Звіт Пенсійного фонду України за 2017 рік. [Електронний ресурс]. –Режим доступу:<http://www.pfu.gov.ua/content/uploads/2018/03/Zvit-pro-robotu-Pensijnoho-fondu-Ukrainy-u-2017-roci.pdf>

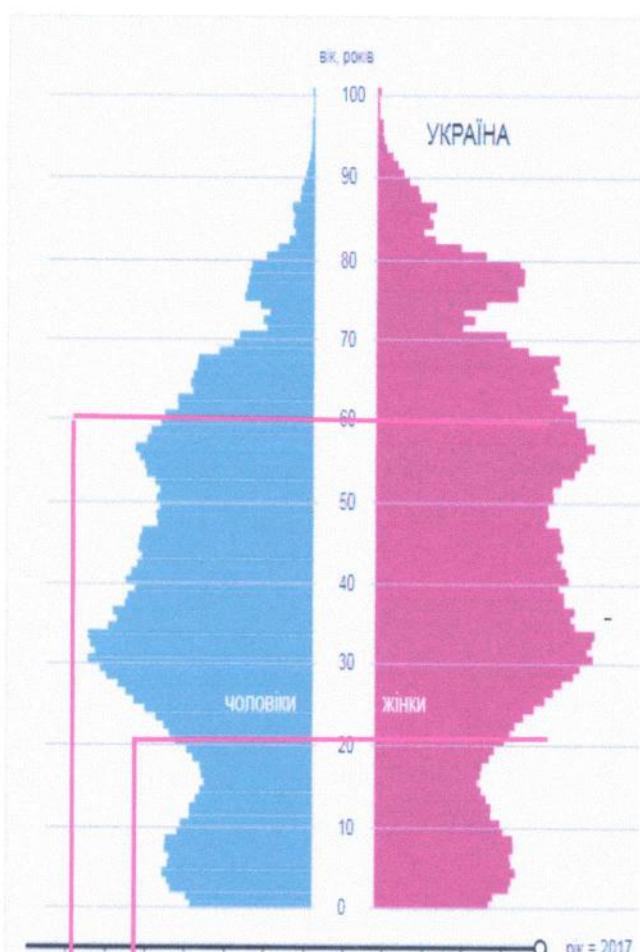
ДОДАТОК 2**Основні показники фінансової забезпеченості населення України за період
2013-01.07.2018 рр. (у грн., на кінець року)**

Рік	Мінімальна пенсія	Максимальна пенсія	Прожитковий мінімум (загальний показник)	Мінімальна заробітна плата	Максимальна заробітна плата
2013	949	9490	1176	1218	20706
2014	949	9490	1176	1218	20706
2015	1074	10740	1330	1378	23426
2016	1247	10740	1544	1600	40000
2017	1373	10740	1700	3200	44050
01.07.2018	1435	14350	1777	3723	55845

ДОДАТОК 3

Статтево-вікова піраміда населення України 2017 року та прогноз на початок 2050 р. за варіантами „1й-високий-високий”, „середній-середній-середній”, „низький-низький-низький”

Статтево-вікова піраміда населення України 2017 року

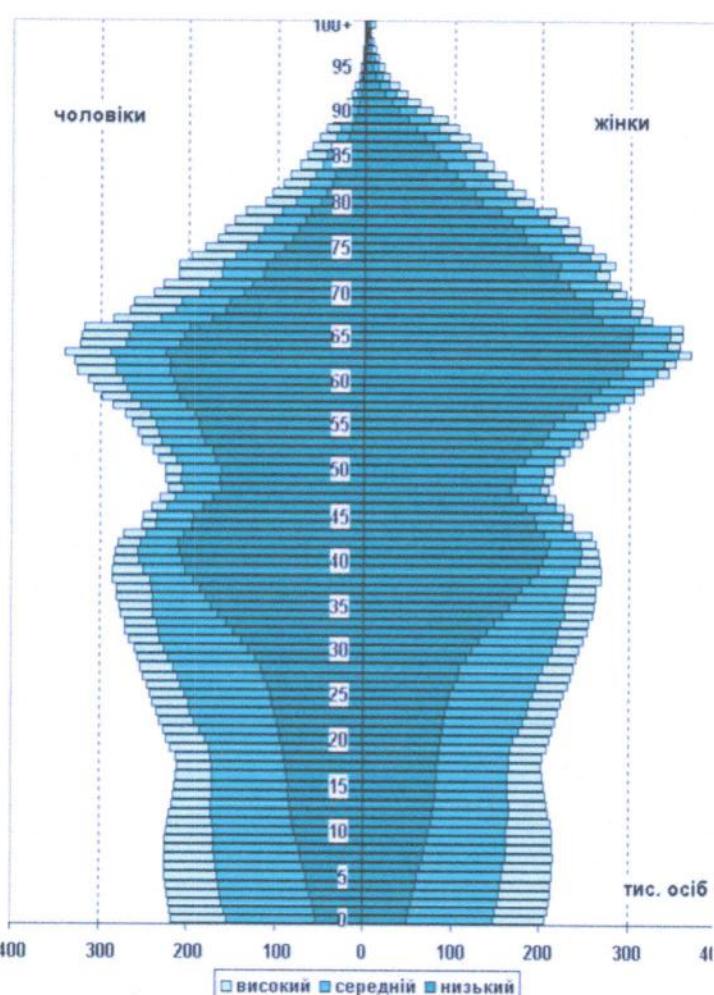

Всього у віці 20 років - 445,6 тис осіб

Всього у віці 60 років - 583,3 тис осіб

Джерело: [Електронний ресурс]. –Режим доступу:<http://www.lv.ukrstat.gov.ua/dem/piramid/all.php>

Статтево-вікова піраміда населення України 2050 року

Джерело: Комплексний демографічний прогноз країни на період до 2050 р. (колектив авторів)/ за ред. чл.-кор. НАНУ, д.е.н., проф. Е.М. Лібанової. – К.: Український центр соціальних реформ, 2006. – 138 с.

ДОДАТОК 4

Показники бюджету Пенсійного фонду України на 2018 рік, затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 11 січня 2018р. №8

Залишок власних коштів на початок року	Тис. грн
ДОХОДИ:	851 399,5
власні доходи, усього	213 463 784,1
у тому числі:	
сума єдиного внеску, розподілена на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування кошти від підприємств на покриття фактичних витрат на виплату та доставку пенсій, призначених особам, які працювали на роботах за списком № 1 виробництв, робіт, професій, посад і показників, затвердженим Кабінетом Міністрів України	208 257 226,7
кошти від підприємств на покриття фактичних витрат на виплату та доставку пенсій, призначених особам, які працювали на роботах за списком № 2 виробництв, робіт, професій, посад і показників, затвердженим Кабінетом Міністрів України, а також працівникам, з найнятим на інших посадах, що дають право на призначення пенсії за віком на пільгових умовах	3 126 330,0
кошти, сплачені банками за користування тимчасово вільними коштами Пенсійного фонду України, та інші власні доходи	1 858 754,5
кошти на виплату пенсій іноземним пенсіонерам, які проживають на території України	103 801,5
Усього власних доходів з урахуванням залишку	214 315 183,6
кошти Державного бюджету України на фінансове забезпечення виплати пенсій, надбавок і підвищень до пенсій, призначених за пенсійними програмами, та дефіциту коштів Пенсійного фонду України, у тому числі:	139 313 418,3
на пенсійне забезпечення військовослужбовців, виплату пенсій, надбавок і підвищень, призначених за різними пенсійними програмами, покриття дефіциту коштів Пенсійного фонду України	118 764 493,7
сплата єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування за деякі категорії застрахованих осіб та покриття недоотриманої суми коштів від застосування розміру єдиного внеску, передбаченого частинами 13 і 14 статті 8 Закону України "Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування"	20 548 924,6
Усього доходів	353 628 601,9
ВИДАТКИ:	
за рахунок власних доходів, усього	248 450 641,9
у тому числі на:	
пенсійне забезпечення осіб, пенсію яким призначено відповідно до Закону України "Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування"	231 421 813,1
виплату пенсій, призначених згідно з іншими законодавчими актами в частині розміру пенсії, на яку особа має право відповідно до ЗУ "Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування"	6 115 843,0
пенсійне забезпечення військовослужбовців, осіб начальницького і рядового складу в частині розміру пенсії із солідарної системи відповідно до Закону України "Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування"	5 079 059,3
виплату щомісячної цільової грошової допомоги на прожиття згідно із Законом України "Про поліпшення матеріального становища учасників бойових дій та інвалідів війни"	81 734,4
пенсійне забезпечення осіб, які проживають за кордоном, та іноземних пенсіонерів	195 653,9
розрахунково-касове обслуговування і плату за підкріplення готівкою виплати пенсії та грошової допомоги	79 453,8
фінансування адміністративних витрат, пов'язаних із виконанням функцій, покладених на органи Пенсійного фонду України, в тому числі:	5 477 084,4
на оплату послуг з виплати та доставки пенсій, призначених відповідно до Закону України "Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування"	1 022 721,6
за рахунок коштів Державного бюджету України на фінансове забезпечення виплати пенсій, надбавок та підвищень до пенсій, призначених за пенсійними програмами з урахуванням витрат, пов'язаних з виплатою та доставкою пенсійних виплат	97 361 092,7
Усього видатків	345 811 734,6
Залишок власних коштів на кінець року	7 816 867,3

Вік виходу на пенсію та кількість необхідного страхового стажу

Джерело: [Електронний ресурс]. –Режим доступу: <https://lviv.com/urban/v-ukrayini-pidnimut-pensiyi-ale-zbilshat-strahovyj-stazh/>

ДОДАТОК 6

Розподіл пенсіонерів за діапазонами зростання розміру пенсій в результаті осучаснення, проведеного у 2017 році

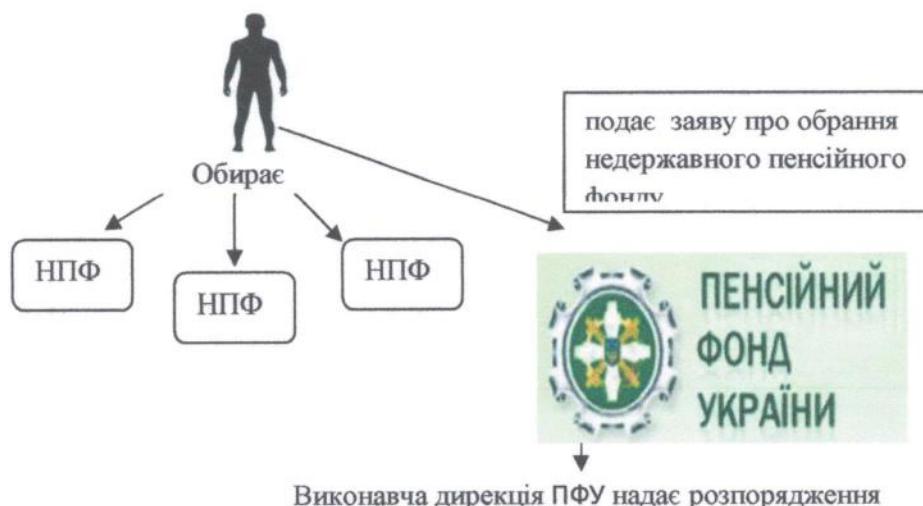
№ за/п	Діапазон підвищення пенсій	Кількість осовіх рахунків
1	0.01 - 50.00	971 031
2	50.01 - 100.00	1 318 244
3	100.01 - 200.00	2 505 551
4	200.01 - 300.00	839 787
5	300.01 - 400.00	670 219
6	400.01 - 500.00	559 803
7	500.01 - 600.00	325 261
8	600.01 - 700.00	277 725
9	700.01 - 800.00	234 955
10	800.01 - 900.00	229 799
11	900.01 - 1000.00	223 841
12	1000.01 - 1100.00	199 402
13	1100.01 - 1200.00	176 937
14	1200.01 - 1300.00	155 946
15	1300.01 - 1400.00	144 957
16	1400.01 - 1500.00	143 367
17	1500.01 - 1600.00	130 562
18	1600.01 - 1700.00	115 665
19	1700.01 - 1800.00	101 527
20	1800.01 - 1900.00	87 825
21	1900.01 - 2000.00	75 784
22	2000.01 - 2100.00	66 376
23	2100.01 - 2200.00	58 466
24	2200.01 - 2300.00	51 266
25	2300.01 - 2400.00	45 131
26	2400.01 - 2500.00	40 756
27	2500.01 - 2600.00	36 211
28	2600.01 - 2700.00	32 521
29	2700.01 - 2800.00	29 341
30	2800.01 - 2900.00	26 621
31	2900.01 - 3000.00	24 287
32	3000.01 - 3500.00	92 959
33	3500.01 - 4000.00	63 812
34	4000.01 - 4500.00	46 115
35	4500.01 - 5000.00	38 005
36	понад 5000	98 804
Разом		10 238 859

Джерело: Звіт Пенсійного фонду за 2017 рік [Електронний ресурс]. –Режим доступу:
http://www.pfu.gov.ua/content/uploads/2018/04/block_03-149_budget-2017.pdf

Концепція розбудови другого рівня пенсійної системи

Проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо запровадження накопичувальної системи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування №6677 від 10.07.2017

Розмір внесків-2% з/п(у 1 рік роботи системи) кожен наст. рік> на 1% до досягнення 7%

Виконавча дирекція ПФУ надає розпорядження адміністратору відповідного недержавного пенсійного фонду про відкриття накопичувального пенсійного рахунку

макс.60% в ОВДП

макс.50% в фінансові зобов'язання
(депозитні рахунки, ощадні (депозитні)
сертифікати, корпоративні облігації)
банківських установ

макс.10% на придбання або додаткове
інвестування в облігації місцевих позик

макс.50% на придбання або додаткове
інвестування в цінні папери державних
інвестиційних фондів

макс.30% придбання або додаткове
інвестування у права власності на
земельні ділянки с/г призначення. У
права власності на 1 земельну ділянку
може бути інвестовано не більше ніж 5
%пенсійних активів с/г призначення

Компанії з
управління
активами

Обраний
НПФ

Адміністратор НПФ

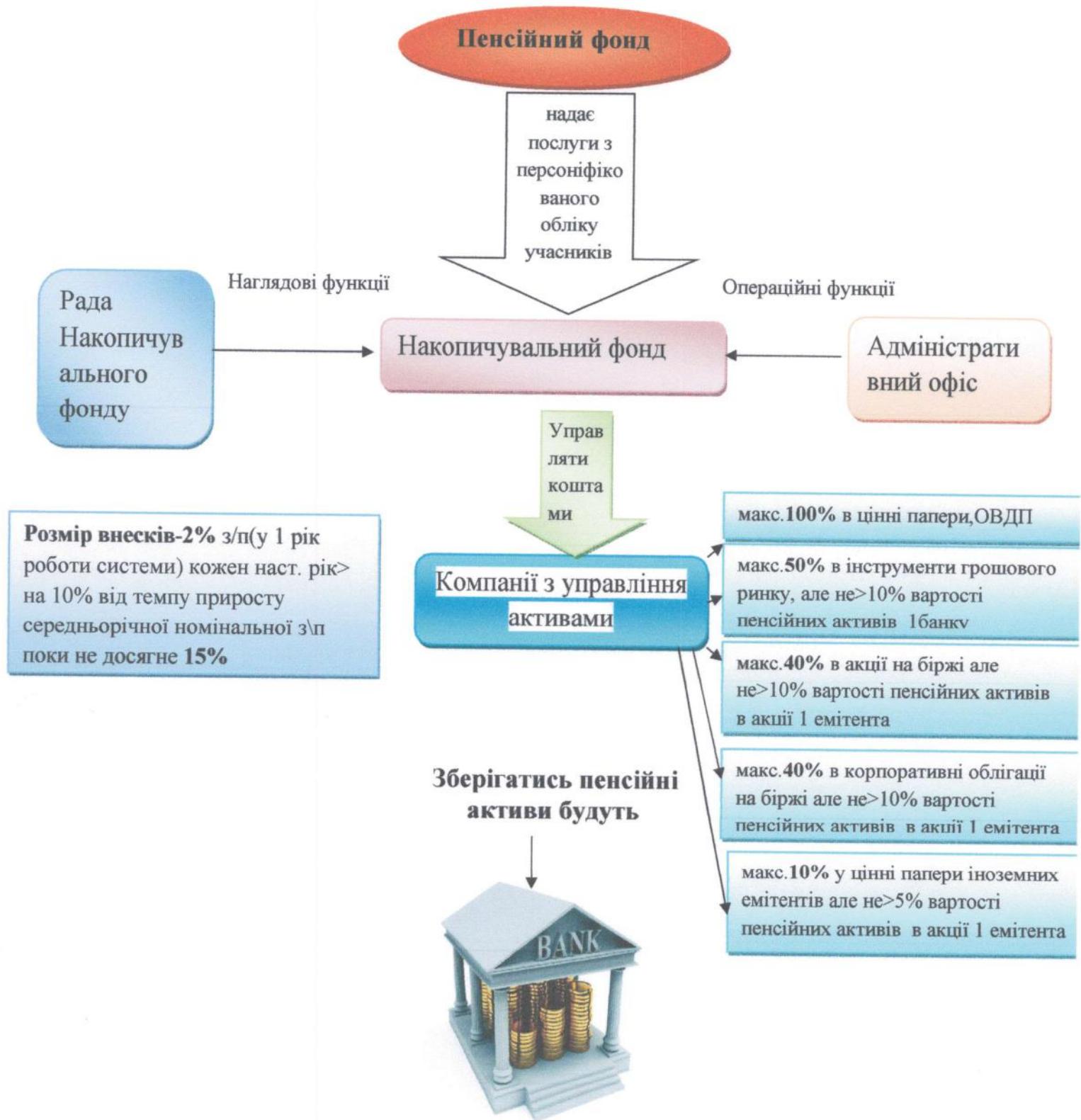
Відкриває накопичувальний рахунок
протягом 1 дня

перерахування коштів з рахунку накопичувальної
системи пенсійного страхування на рахунки
відповідних недержавних пенсійних фондів
протягом 3 робочих днів з дати надходження
страхових внесків на рахунок накопичувальної
системи пенсійного страхування

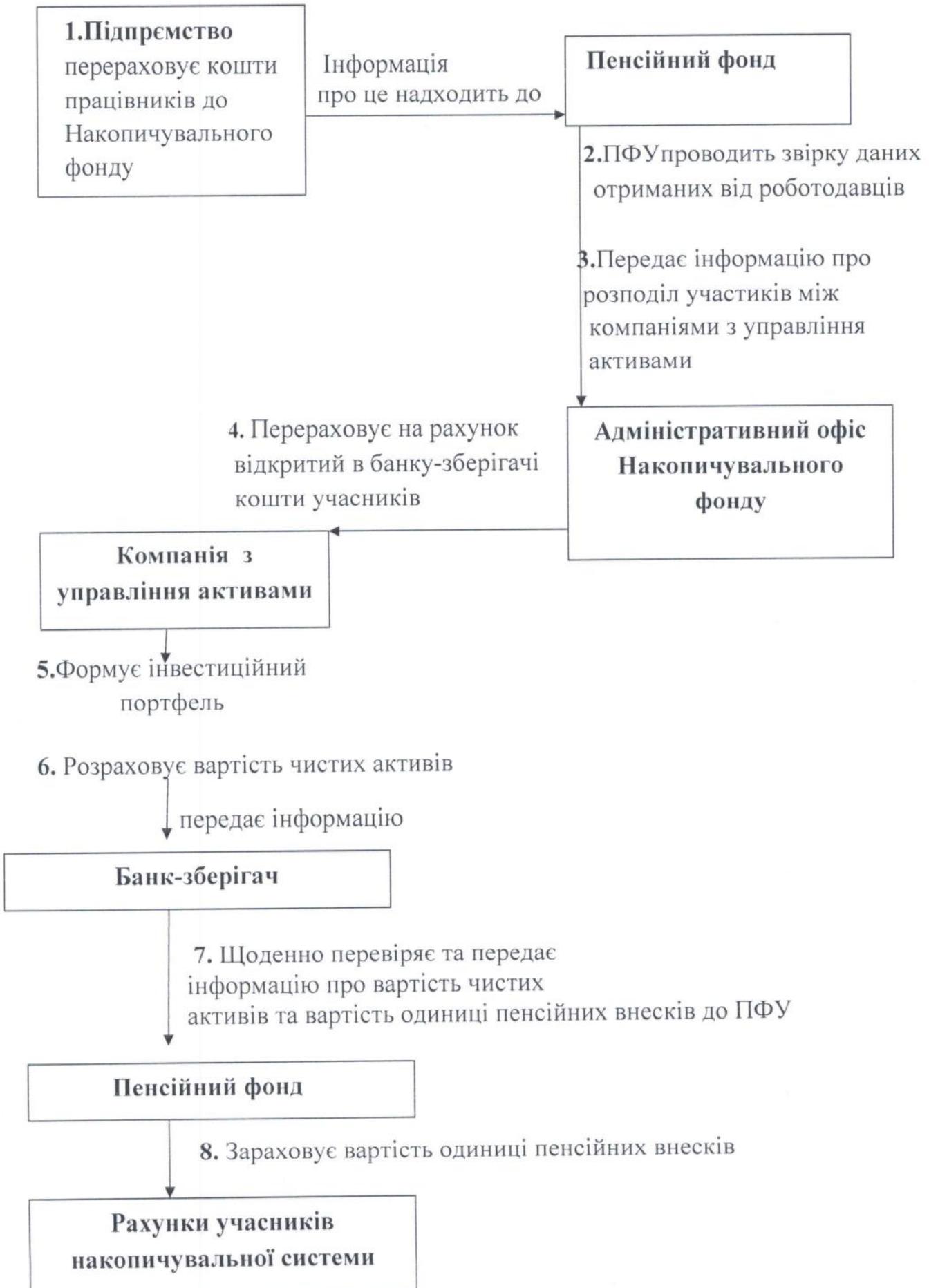

ДОДАТОК 8

Модель управління накопичуваннями запропонована Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку

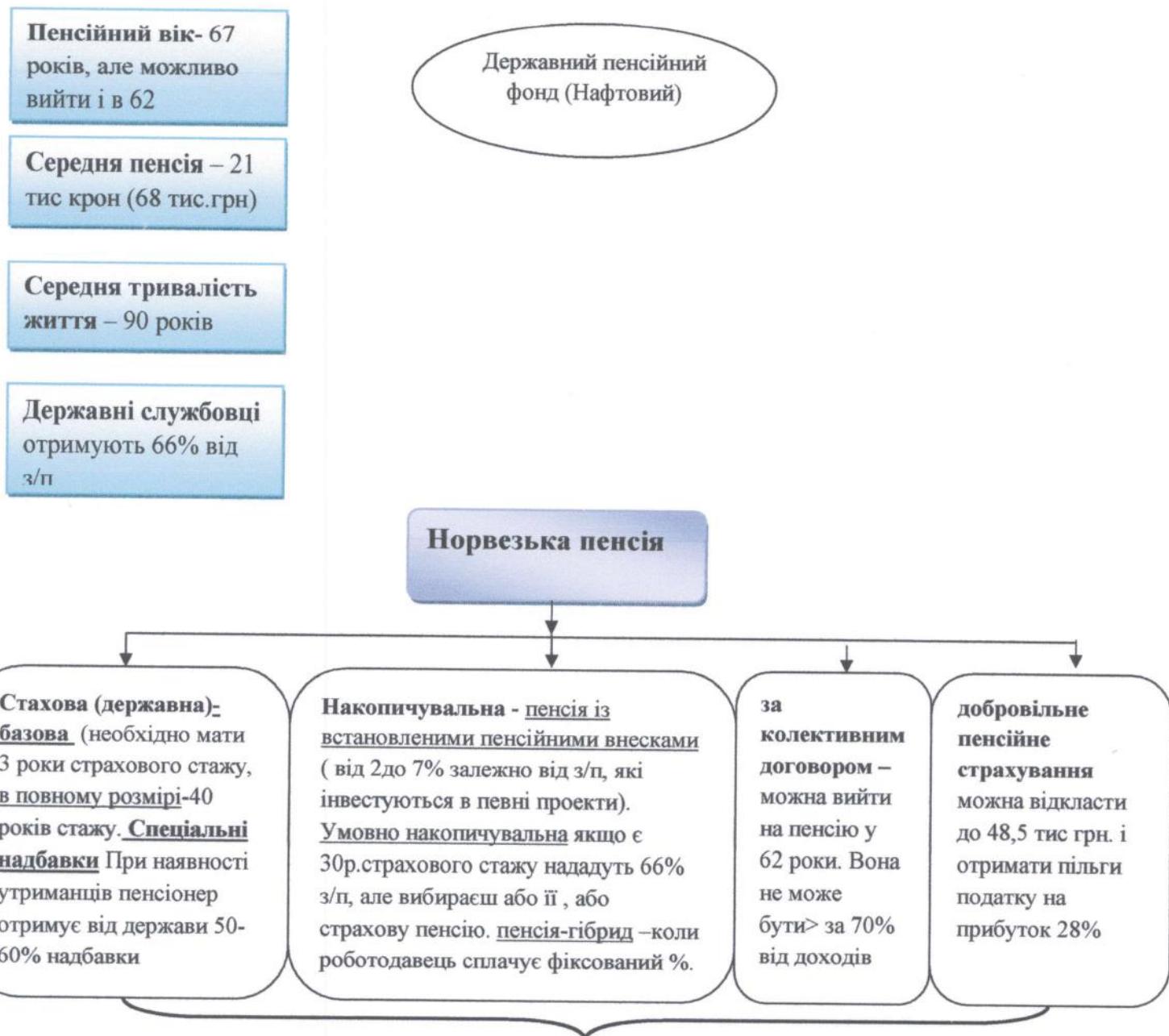

**Схема руху внесків від учасників другого рівня, запропонована
Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку**

ДОДАТОК 10

Пенсійна система Норвегії, яка за даними Global Retirement Index 2017 займає 1 місце в рейтингу країн з найкращими умовами для проживання пенсіонерів

Якщо пенсія менше певного рівня, пенсіонер звільняється від прибуткового податку і страхових внесків, в іншому випадку ці відрахування не можуть бути більше 55% від пенсії.

Пенсійна система Естонії

